

УДК 635. 611:624.07442:631.3448

ВИВЧЕННЯ СХЕМ ВИСАДЖУВАННЯ РОЗСАДИ ГІБРИДА ДИНИ РАДА F₁ НА РІЗНИХ ПІДЩЕПАХ

Кубрак С.М., канд. с.-г. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

*Висвітлено матеріали досліджень щодо тривалості вегетаційного періоду, урожайності, середньої маси стандартного плоду щеплених рослин дині гібрида Рада F₁ на підщепах гарбуза крупноплідного (*Cucurbita maxima* Duch.) та лагенарії (*Lagenaria siceraria* (Molino) Stand.) *Lagenaria siceraria* (Molino) Stand. в плівкових теплицях на сонячному обігріві.*

Ключові слова: *диня, підщепка, прищепка, плівкова теплиця, вегетаційний період, урожайність, маса плоду.*

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. В овочівництві закритого ґрунту України нині гостро постала проблема ранньостиглості та підвищення врожайності рослин дині, смакових якостей плодів, стійкості проти основних хвороб і стресових умов вирощування. Перевезення її плодів з південних в північні регіони України для покриття нестачі, а також імпорт із зарубіжних країн потребує додаткових затрат. Вирішити ці проблеми і продовжити період надходження її впродовж несезонного періоду можна шляхом вирощування в спорудах закритого ґрунту. До часу досягання плодів з відкритого ґрунту в плівкових необігрівних теплицях отримують 2,5-3,5 кг/м² продукції [1, 6]. Причина незначного поширення дині в несезонний період полягає в тому, що в опалювальних спорудах вирощувати її економічно не вигідно.

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції:
проблеми та перспективи»**

Частіше вона культивується у теплицях, що не обігріваються [7, 8]. Одним із способів розмноження рослин і підвищення їх стійкості проти несприятливих факторів середовища, шкідників та хвороб є щеплення. Встановлено, що добре розвинена коренева система деяких підщеп, забезпечує високу та стабільну врожайність огірка, дині, кавуна, помідора, баклажана. Російський вчений С. П. Лебедева відмічала про те, що у дині, щепленої на гарбуз, підвищувалась холодостійкість, а плоди достигали раніше за кореневласні на 15 - 30 діб.

Недостатньо вивченим залишається питання щодо вирощування щеплених рослин в плівкових теплицях на сонячному обігріві. Актуальним на сьогоднішній день залишається підбір оптимальних підщеп та схем розміщення рослин.

Метою досліджень було вдосконалити елементи технології вирощування дині шляхом підбору для щеплених рослин гібрида дині Рада F₁ кращих схем висаджування горщечкової розсади в плівкових теплицях на сонячному обігріві.

Матеріали і методика досліджень. Експериментальна робота виконана протягом 2009-2011 рр. на Київській дослідній станції ІОБ НААН за темою: “Підібрати сортимент дині для плівкових теплиць і удосконалити технологію її вирощування шляхом використання підщеп” (номер державної реєстрації 0106U 005462). Дослідження закладали у плівковій теплиці на сонячному обігріві площею 500 м². Попередник – перець солодкий. Розсаду вирощували у скляній зимово-весняній теплиці. Насіння висівали в пластмасові горщечки розміром 10x10 см упродовж другої декади квітня.

Напря́м 1

«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції»

Розсаду дині висаджували у теплицю тоді, коли температура ґрунту в ранкові години на глибині 10 см складала 14-15 °С. Рослини формували частково на шпалері згідно з методикою Л.М. Шульгіної [5].

Вивчали підщепи з родини Cucurbitaceae, як лагенарія (тиква звичайна) *Lagenaria siceraria* (Molino) Stand.; гарбуз крупноплідний (*Cucurbita maxima* Duch.) та схеми розміщення – 70x60, 70x70, 70x80 см. За контроль взято гібрид дині Рада F₁, щеплений на гарбуз крупноплідний, який висаджували за схемою 70x70 см. Повторність досліду чотириразова. Облікова площа ділянки становила 5,6 м². Облікова кількість рослин дорівнювала 14 шт. тоді, коли між рослинами в рядку відстань була 80 см, 12 шт. – у контролю (70 см) і 10 – для варіантів з відстанню 60 см.

Щеплення робили згідно із рекомендаціями С. П. Лебедевої [4]. Насіння для щеплення перед сівбою дезінфікували в 1% розчині марганцевокислого калію протягом 20 хв. за температури + 20...22°С з наступним промиванням і пророщуванням протягом однієї доби в чашках Петрі. Наклюнуте насіння підщеп висівали по три в пластмасові горшечки розміром 10x10 см, наповнені ґрунтосумішшю з дернової землі і перегною (співвідношення 3:1). Накільчене насіння дині висівали в посівні ящики за схемою 3x3 або 4x4 см на глибину 1-1,5 см. Щеплення проводили на 3-4 та 9-10 добу після з'явлення сходів підщеп тоді, коли перший справжній листок тільки починав розвиватися.

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції:
проблеми та перспективи»**

Для створення сприятливих умов зростання підщепи з прищепою готували так звані “реабілітаційні камери”, куди поміщали рослини після щеплення. Вони мали вигляд ящика, глибиною 40-45 см, на дно якого насипали добре зволожений пісок, торф або тирсу шаром до 2,5-3 см. Бічні стіни та верх оббивали прозорою плівкою, щоб проникало туди світло. Температуру в середині камери підтримували на рівні +25...30 °С, а вологість повітря – 95-98 %.

Для щеплених рослин вирізали стрічки 1,5-2,0 см завширшки і 3-4 см завдовжки з фольги та готували кілочки для підв'язування висотою 15-30 см. Щеплення дині проводили в розщип. Розріз завдовжки 1,5-2,0 см робили між сім'ядолями на підсім'ядольному коліні, у вертикальному напрямку згори вниз через сім'ядольний вузол з одного боку. Сіянци дині зрізали біля поверхні ґрунту і з обох боків стебла навпроти сім'ядольних листочків бритвою робили зріз дуже тонкого шару епідермісу завдовжки 1,5-2,0 см. Підготовлену для щеплення прищепу обережно вставляли зверху вниз в розріз підщепи так, щоб зрізи їх співпадали на всій довжині. Одночасно стежили за тим, щоб кінець зрізу стебла дині не опускався в порожнину стебла підщепи. Після цього місце щеплення обережно фіксували фольгою, підв'язували до кілочків і ставили в реабілітаційні камери. Зверху камери притіняли, щоб протягом перших двох діб уникнути попадання прямих сонячних променів.

Напря́м 1

«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції»

До більш сухого повітря рослини привчали поступово. Спочатку “реабілітаційні камери” двічі на день відкривали для провітрювання на 10-15 хвилин. В подальшому тривалість провітрювання збільшували, але не допускали підв’ялювання листків підщепи. Рослини поливали і через кілька діб їх розставляли рідше для кращого освітлення. У випадку загнивання місця щеплення їх посипали подрібненим активованим вугіллям. Як тільки підщепа добре зросталася з прищепою і починала рости (7-10 доба після проведення щеплення), рослини висаджували на постійне місце.

За даними метеопоста Київської дослідної станції, найбільш критичними для росту і розвитку рослин дині протягом 2008-2010 рр. були погодні умови в травні. Температура і відносна вологість повітря значно коливались. Мінімальна температура в травні становила 5-7 °С, тобто нижче мінімуму для баштанних культур (10 °С). Середньодобова відносна вологість повітря протягом 2009 року була на рівні 60 %, а в 2010 році – 82 %. Перепади температур та вологості повітря зумовили опадання перших квіток та зав’язі. Це подовжило тривалість періоду дозрівання перших плодів.

Стиглість плодів визначали за легкістю відокремлення плоду від плодоніжки, пом’якшенням їх кінцевої частини, пожовтінням, появою та посиленням властивого гібриду аромату. Математичну обробку даних проводили згідно з методиками, викладеними в працях Б. А. Доспехова, З. Д. Сича [2, 3].

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції:
проблеми та перспективи»**

Результати досліджень. В результаті проведених досліджень встановлено, що тривалість періоду від сходів до досягання першого плоду щепленого гібрида дині Рада F₁, висадженого за різними схемами коливалася від 80 до 83 діб. Найменшим він був за щеплення на гарбуз крупноплідний, незалежно від схеми розміщення рослин і складав 80-81 добу. Суттєво вищу товарну урожайність, порівняно з контролем, мав гібрид дині Рада F₁, щеплений на гарбуз крупноплідний за схеми розміщення рослин 70x60 см впродовж 2008-2010 рр. Середнє значення цього показника складало 7,3 кг/м². Однак істотної різниці щодо взаємодії фактора А та В не було. Найбільші плоди гібрида Рада F₁ за різних схем розміщення рослин спостерігали у випадку зі щеплення на гарбуз крупноплідний – 1,7 кг. Найменшими вони були за щеплення на лагенарію і складали 1,3-1,4 кг. Але, суттєвої різниці щодо фактора А та В не було виявлено. У результаті експериментальної роботи, виконаної впродовж 2008-2010 рр. на Київській дослідній станції ІОБ НААН визначено кращу схему розміщення для гібрида Рада F₁, щепленого на гарбуз крупноплідний 70x60 см за якої отримано врожайність 7,3 кг/м² з середньою масою плоду 1,7 кг.

Висновки: Найбільшу врожайність (7,3 кг/м²) та середню масу стандартного плоду (1,7 кг) отримали вирощуючи гібрида дині Рада F₁ на підщепі гарбуза крупноплідного (*Cucurbita maxima* Duch.) в плівковій теплиці на сонячному обігріві за схемою 70x60 см.

Список літератури

1. Бобось І. М. Підбір сортименту та агробіологічне обґрунтування елементів технології вирощування кавуна і дині в лівкових теплицях: дис. кандидата с.-г. наук : 06.01.06 / Бобось Ірина Макарівна. – К., 2003. – 253 с.

2. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Доспехов Б. А. – М.: Агропромиздат, 1985. – 351с.

3. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Доспехов Б. А. М.: Агропромиздат, 1985. – 351с.

4. Лебедева С. П. Внедрение дыни в северные районы СССР (Прививка дыни на тыкву) / Лебедева С. П. – М.: Сельхозиздат, 1942. – 50 с.

5. Методические рекомендации по выращиванию бахчевых культур в условиях Украины / [под ред. Л. М. Шульгиной]. – К., 1990. – 26 с.

6. Сич З.Д. Выращивание дыни в пленочной теплице на солнечном обогреве / З.Д.Сич, С.М.Кубрак // Овощеводство. – 2007. – № 9. – С. 30-34.

7. Теплиці і парники. Агротехнічні рекомендації та опис технології вирощування овочів та ягід / [под ред. Ю. В. Русакова]. – Донецк : ТОВ ВКФ — БАО ||, 2005. – 128 с.

8. Шульгина Л. М. Справочник огородника / Шульгина Л. М. – Харьков: Фолио, 2006. – 350 с.

Изложены материалы исследований по продолжительности вегетационного периода, урожайности, средней массы

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції:
проблеми та перспективи»**

стандартного плода привитых растений дыни гибрида Рада F₁ на подвоях тыквы крупноплодной (Cucurbita maxima Duch.) и лагенарии (Lagenaria siceraria (Molino) Stand.) Lagenaria siceraria (Molino) Stand. в пленочных теплицах на солнечном обогреве.

Ключевые слова: дыня, подвой, привой, пленочная теплица, вегетационный период, урожайность, масса плода.

Presented research papers on length of the growing season, yield, average weight of standard fruit grafted melon plants of the hybrid F1 Glad to stocks of large-fruited pumpkin (Cucurbita maxima Duch.) and gourd (Lagenaria siceraria (Molino) Stand.) Lagenaria siceraria (Molino) Stand. in plastic greenhouses on solar heating.

Key words: melon, rootstock, Scion, film greenhouse, the growing season, yield, fruit weight.